Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

27. aprill 2023 *

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 63 – Kapitali vaba liikumine – Äriühingu tulumaks – Liikmesriigi territooriumil asuvalt kinnisvaralt saadud tulu maksustamine – Residendist fondide ja mitteresidendist fondide erinev kohtlemine – Ainult residendist fondide maksuvabastus – Olukordade võrreldavus – Investorite maksustamiskorra arvessevõtmine – Puudumine – Põhjendatus – Riigi maksustamissüsteemi ühtsuse säilitamise vajadus – Vajadus tagada maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotus liikmesriikide vahel – Puudumine

Kohtuasjas C-537/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesfinanzhofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim maksukohus) 18. detsembri 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. oktoobril 2020, menetluses

L Fund

versus

Finanzamt D,

menetluses osales:

Bundesministerium der Finanzen,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev, kohtunikud P. G. Xuereb (ettekandja), T. von Danwitz, A. Kumin ja I. Ziemele,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: ametnik S. Beer,

arvestades kirjalikku menetlust ja 20. oktoobri 2022. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– L Fund, esindaja: *Rechtsanwalt* K. Rohde,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,

– Euroopa Komisjon, esindajad: B. Martenczuk, W. Roels ja V. Uher,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artikli 63 tõlgendamist.

2 See taotlus esitati seoses L Fundi ja Finanzamt D (maksuamet D, Saksamaa) vahelise vaidlusega, mis puudutab L Fundi kohustust tasuda äriühingu tulumaksu maksustamisperioodide 2008–2010 (edaspidi „vaidlusalused maksustamisperioodid“) eest.

Õiguslik raamistik

Saksamaa õigusnormid

3 Saksamaa äriühingute tulumaksu seaduse (Körperschaftsteuergesetz, edaspidi „KStG“) nimetatud maksustamisperioodidel kehtinud redaktsiooni § 1 lõike 1 punktis 5 on sätestatud:

„Täie ulatusega maksukohustus

1. Äriühingu tulumaksu on täies ulatuses kohustatud tasuma järgmised juriidilised isikud, isikute ühendused ja varakogumid, kelle juhatuse asukoht või registrijärgne asukoht on [Saksamaa] territooriumil:

[…]

5) ühingud, asutused, sihtasutused ja muud eraõiguslikud sihtotstarbelised fondid, mis ei ole juriidilised isikud“.

4 KStG § 2 punktis 1 on sätestatud:

„Piiratud maksukohustus

Äriühingu tulumaksu on piiratud ulatuses kohustatud tasuma:

1. juriidilised isikud, isikute ühendused ja varakogumid, kelle juhatuse asukoht või registrijärgne asukoht ei ole [Saksamaa] territooriumil, [Saksamaa] territooriumil saadud tulult“.

5 2004. aasta investeeringute maksustamise seaduse (Investmentsteuergesetz 2004; edaspidi „InvStG 2004“) vaidlusalustel maksustamisperioodidel kehtinud redaktsiooni §-s 1 „Kohaldamisala ja mõisted“ on sätestatud:

„Käesoleva seaduse kohaldamisalasse kuuluvad:

„1. [omamaised] ühisinvesteeringud, tingimusel et need on moodustatud investeerimisfondina investeerimisseaduse [(Investmentgesetz; edaspidi „InvG“)] § 2 lõike 1 tähenduses või asutatud aktsiaseltsifondina [InvG] § 2 lõike 5 tähenduses (omamaine investeerimisühing), samuti neis hoitavad osakud, osad ja aktsiad (omamaise ühisinvesteeringu osad);

2. välisriigi ühisinvesteeringud ja neis hoitavad osakud, osad ja aktsiad [InvG] § 2 lõigete 8 ja 9 tähenduses.

[…]“.

6 InvStG 2004 § 2 „Tulu osakutest, osadest ja aktsiatest“ lõikes 1 on sätestatud:

„Investeerimisfondi osakutest, osadest ja aktsiatest saadav tulu ja sellega samaväärne tulu, samuti vahekasum, on kapitalitulu tulumaksuseaduse [(Einkommensteuergesetz; edaspidi „EStG“)] § 20 lõike 1 punkti 1 tähenduses […]“.

7 InvStG 2004 § 4 „Välisriigis saadud tulu“ lõikes 2 on sätestatud:

„Kui investeerimisfondi osakutelt, osadelt ja aktsiatelt jaotatud tulu ja sellega samaväärne tulu hõlmab välisriigis saadud tulu, mille suhtes on selles välisriigis kohaldatav tulumaksust või äriühingu tulumaksust mahaarvatav maks vastavalt [EStG] § 34c lõike 1 või [KStG] § 26 lõike 1 kohaselt või topeltmaksustamise vältimise lepingu alusel, siis arvatakse täie ulatusega maksukohustusega investori suhtes kindlaks määratud ja tema tasutud välisriigi maksu summa, mille puhul ei ole õigust maksuvähendusele, maha füüsilise isiku või äriühingu tulumaksu sellest osast, mis tuleb tasuda välisriigis saadud tulult, mida on suurendatud proportsionaalselt välisriigis tasutud maksu võrra. […] Kui välisriigi ühisinvesteeringu osakutelt jaotatud tulu ja sellega samaväärne tulu hõlmab Saksamaal kapitalitulu maksuga maksustatavat tulu, käsitatakse sellist tulu ja sellelt Saksamaal tasumisele kuuluvat maksu nende mahaarvamise eesmärgil ja § 7 lõike 1 kohaldamisel välisriigis saadud tulu ja välisriigi maksuna esimese lause tähenduses. […]“.

8 InvStG 2004 § 7 „Kapitalitulu maksustamine“ lõike 1 punktis 1 on sätestatud:

„Maksustatakse järgmine kapitalitulu:

1. jaotatud tulu § 2 lõike 1 tähenduses […]“.

9 InvStG 2004 § 11 „Eriotstarbelised fondid, maksuvabastus ja maksukontroll“ lõikes 1 on sätestatud:

„Omamaine põhikirjaline avatud ühisinvesteering on samastatud eriotstarbelise fondiga [KStG] § 1 lõike 1 punkti 5 tähenduses. See on vabastatud äriühingu tulumaksust ja ettevõtlusmaksust. Teine lause on kohaldatav ka aktsiaseltsifondide suhtes. […]“.

10 InvStG 2004 § 15 „Omamaised põhikirjalised avatud eriotstarbelised fondid“ lõikes 2 on sätestatud:

„Riigi territooriumil asuva kinnisvara ja kinnisvaraga võrdsustatud asjaõiguste üürist ja rendist ning sellise kinnisvara ja selliste õigustega seotud eraõiguslike isikute vahelistest müügitehingutest saadava tulu kohta peetakse eraldi raamatupidamisarvestust. See tulu on samastatud piiratud maksukohustusega investori vahetult saadud tuluga [EStG] § 49 lõike 1 punkti 2 alapunkti f, § 49 lõike 1 punkti 6 või § 49 lõike 1 punkti 8 tähenduses. Sama kehtib ka topeltmaksustamise vältimise lepingute sätete kohaldamisel. Paragrahvi 7 kohaldatakse *mutatis mutandis*, kusjuures maksumäär on 25 protsenti tulust ja kapitalitulumaksu peab kinni investeerimisühing. […]“.

11 InvG § 2 vaidlusalustel maksustamisaastatel kehtinud redaktsiooni lõigetes 8 ja 9 on sätestatud:

„8. Välisriigi ühisinvesteeringud on ühisinvesteeringud § 1 teise lause tähenduses, mis on reguleeritud teise riigi õigusega. Neid peetakse riskide hajutamise põhimõttele vastavateks isegi siis, kui need koosnevad olulisel määral ühe või mitme teise investeeringu osakutest ja need teised investeeringud on tehtud otseselt või kaudselt vastavalt sellele põhimõttele.

9. Välisriigi ühisinvesteeringutesse paigutatud osakud, osad ja aktsiad on välisriigis asuva ettevõtja (välisriigi investeerimisühing) emiteeritud, välisriigi ühisinvesteeringusse paigutatud osakud, mille tagasiostmist investor võib nõuda või mille tagasivõtmist ta ei saa nõuda, kusjuures sellisel juhul kohaldatakse välisriigi investeerimisühingu suhtes ühisinvesteeringuks mõeldud vara osas usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet selles riigis, kus on tema registrijärgne asukoht.“

Luksemburgi õigusnormid

12 13. veebruari 2007. aasta seaduse eriotstarbeliste investeerimisfondide kohta (loi du 13 février 2007 relative aux fonds d’investissement spécialisés, *Mémorial* A 2007, nr 13) artikli 66 lõikes 1 on sätestatud, et „[selles] seaduses nimetatud eriotstarbelised investeerimisfondid ei pea maksma muid makse peale tulundus- ja kaubandusettevõtjate kapitali suurendamise pealt võetava kapitalimaksu ja [selle] seaduse artiklis 68 nimetatud märkimismaksu“.

Põhikohtuasi, eelotsuse küsimus ja menetlus Euroopa Kohtus

13 Põhikohtuasja kaebaja L Fund on Luksemburgi õiguse alusel asutatud eriotstarbelise investeerimisfondina moodustatud kinnisvarafond, mille registrijärgne asukoht ega juhatuse asukoht ei ole Saksamaal.

14 L Fund on kinnine fond, millel on ainult kaks institutsionaalset investorit, kellel puuduvad Saksamaal registrijärgne asukoht või juhatuse asukoht.

15 Luksemburgi õiguse kohaselt ei ole L Fund kui eriotstarbeline investeerimisfond Luksemburgis maksukohustuslane, välja arvatud tulundus- ja kaubandusettevõtjate kapitali suurendamise pealt võetava kapitalimaksu ja eriotstarbeliste investeerimisfondide seaduse artiklis 68 ette nähtud märkimismaksu osas. L Fundi jaotatud dividendidelt Luksemburgis maksu kinni ei peeta ja need ei ole maksustatud mitteresidendist investori tasandil.

16 Vaidlusalustel maksustamisaastatel sai L Fund tulu oma Saksamaal asuva kinnisvara rentimisest ja selle vara hulka kuuluvate teatavate kinnisvaraobjektide müügist.

17 2013. aasta juulis esitas ta vaidlusaluste maksustamisaastate kohta äriühingu tuludeklaratsiooni vastavalt enda piiratud maksukohustusele, kuid teatas, et tema arvates ei ole ta Saksamaal maksukohustuslane äriühingu tulumaksu osas.

18 Maksuamet D leidis siiski, et L Fundil oli äriühingu tulumaksu puhul piiratud maksukohustus, ja tegi vaidlusaluste maksustamisaastate kohta maksuotsused.

19 L Fund vaidlustas need maksuotsused Finanzgericht Münsteris (Münsteri maksukohus, Saksamaa), kes 20. aprilli 2017. aasta otsusega jättis need sisuliselt muutmata.

20 L Fund esitas selle otsuse peale kassatsioonkaebuse Bundesfinanzhofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim maksukohus), mis on käesolevas asjas eelotsusetaotluse esitanud kohus.

21 See kohus märgib, et KStG § 2 lõike 1 kohaselt on L Fundil, mille registrijärgne asukoht ja juhatuse asukoht ei ole Saksamaal, äriühingu tulumaksu puhul piiratud maksukohustus seoses selle liikmesriigi territooriumil saadud kogu tuluga. Tal ei ole õigust mingile isiku- või esemepõhisele maksuvabastusele. Nimelt ei olnud L Fundil – erinevalt riigisisese õigusega reguleeritud avatud investeerimisfondidest – õigust InvStG 2004 § 11 lõike 1 teises lauses sätestatud vabastusele äriühingu tulumaksust, sest InvStG 2004 § 1 lõike 1 punkti 2 kohaselt, loetuna koosmõjus InvStG § 2 lõikega 8 – nende sätete vaidlusalustel maksustamisaastatel kehtinud redaktsioonis –, on L Fund välisriigi fond.

22 Sellega seoses ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus kindel, kas liidu õigusega on kooskõlas välisriigi fondi jätmine ilma õigusest sellele maksuvabastusele.

23 Selles osas märgib nimetatud kohus – juhtides seejuures tähelepanu erinevate seisukohtade olemasolule –, et Saksamaa maksuõiguse eripärade tõttu võib selline välistamine olla kooskõlas ELTL artikliga 63.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab seoses mainitud eripäradega, et InvStG 2004 § 11 lõike 1 teise lause kohaselt omamaiste fondide vabastamine äriühingu tulumaksust kujutab endast läbipaistvuse põhimõtte rakendamist, mille kohaselt maksustatakse tulu ainult üks kord, nimelt investori tasandil. InvStG 2004 § 2 lõike 1 kohaselt peavad investorid maksma maksu neile jaotatud dividendidelt, või kui tegemist on fondiga, mis jätab kasumi jaotamata, sellise jaotamisega samaväärselt tulult.

25 Kui tegemist on residendist eriotstarbeliste kinnisvarafondidega, kuhu on investeerinud üksnes mitteresidendist investorid, siis vastavalt InvStG 2004 § 15 lõike 2 teisele lausele loetakse sellise fondi poolt Saksamaa territooriumil saadud kinnisvaratulu vahetult asjaomase mitteresidendist investori enda tuluks, mille osas viimasel on osaline maksukohustus. Mitteresidendist investori maksustamise tagamiseks oleks fond kohustatud maksu vastavalt InvStG 2004 § 15 lõike 2 neljandale lausele tuluallikalt kinni pidama.

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et läbipaistvuse põhimõtte rakendamine vastab Saksamaa seadusandja tahtele välistada see, et mitteresidendist investorid, kellel vahetult riigi territooriumil asuvasse kinnisvarasse investeerimise korral oleks osaline maksukohustus, väldivad

selliselt maksustamist, tehes asjaomase investeeringu eriotstarbelisse kinnisvarafondi. Läbipaistvuse põhimõttest tingituna maksustatakse mitteresidendist investoreid nii, nagu oleksid nad teinud otseinvesteeringu.

27 Seevastu mitteresidendist eriotstarbeliste kinnisvarafondide puhul maksustatakse Saksamaa territooriumil saadud kinnisvaratulu fondi tasandil, mida maksustatakse äriühingu tulumaksuga, kuivõrd ta ei saa kasutada InvStG 2004 § 11 lõike 1 teises lauses sätestatud maksuvabastust, samas kui selles fondi mitteresidendist investoreid ei maksustata, kuna InvStG 2004 § 15 lõike 2 teine lause kehtib üksnes omamaiste eriotstarbeliste kinnisvarafondide suhtes.

28 Mõlemal juhul maksustatakse seega mitteresidendist investorite Saksamaal saadud tulu ainult üks kord, kuid eri tasandil. See erinev kohtlemine maksustamisel tuleneb asjaolust, et sellise mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi puhul, mille investorid on mitteresidendid, ei saa Saksa seadusandja avaliku võimu territoriaalsuse põhimõtte tõttu tagada tuluallikalt kinnipeetava maksu abil Saksamaa Liitvabariigi kui liikmesriigi, kelle territooriumil asjaomane kinnisvara asub, õigust maksustada neid mitteresidendist investoreid.

29 Seega on käesoleval juhul L Fund kui välisriigi eriotstarbeline kinnisvarafond maksustatud Saksamaal asuvalt kinnisvaralt saadud tulu osas äriühingu tulumaksuga, samas kui tema kaks mitteresidendist institutsionaalset investorit ei ole selles liikmesriigis maksukohustuslased.

30 Seevastu võrreldav omamaine eriotstarbeline kinnisvarafond, millel on kaks mitteresidendist institutsionaalset investorit, ei ole Saksamaal sellise tulu osas äriühingu tulumaksuga maksustatav, kuna see tulu omistatakse investoritele.

31 Eeltoodut arvestades on eelotsusetaotluse esitanud kohtul esiteks küsimus, kas InvStG 2004 § 11 lõike 1 teises lauses sätestatud maksuvabastus kujutab endast kapitali liikumise piirangut ELTL artikli 63 lõike 1 tähenduses. Ühest küljest on nimetatud kohtul kahtlus, kas mitte nimetatud maksuvabastus ei pärsi mitteresidendist investorite huvi investeerida Saksamaa territooriumil asuvasse kinnisvarasse, kuivõrd selliselt kinnisvaralt saadud tulu maksustatakse nii residendist kui ka mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi puhul ainult üks kord, kuid maksustamine toimub eri tasandil.

32 Teisest küljest ei ole selge ka see, kas see maksuvabastus mitte ei pärsi omamaiste investorite huvi omandada mitteresidendist eriotstarbeliste kinnisvarafondide aktsiaid. Topeltmaksustamine, mis tuleneb nende fondide osalisest maksustamisest äriühingu tulumaksuga ja nende investorite kohustusest tasuda maksu kapitalitulult selliste fondide jaotatud dividendide pealt, oleks suures osas kõrvaldatud, kui kohaldataks InvStG 2004 § 4 lõike 2 seitsmendas lauses sätestatud mahaarvamist. Pealegi on potentsiaalsete omamaiste institutsionaalsete investorite olemasolu eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates puhtalt teoreetiline võimalus, kuna eriotstarbeline fond on väga piiratud institutsionaalsete investorite ringile mõeldud investeerimisvahend konkreetsesse objekti investeerimiseks.

33 Teiseks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas mitteresidendist eriotstarbelised kinnisvarafondid ja omamaised eriotstarbelised kinnisvarafondid on võrreldavas olukorras. Nimetatud kohtu hinnangul ei ole omamaine eriotstarbeline kinnisvarafond, mis ühendab mitteresidendist institutsionaalseid investoreid, maksustatud äriühingu tulumaksuga, kuna kinnisvaratulu omistatakse vahetult mitteresidendist investoritele InvStG 2004 § 15 lõike 2 teise lause alusel, ja sellise tulu osas on otsesõnu kehtestatud osaline maksukohustus äriühingu tulumaksu puhul, mis näitab, et riigi seadusandja on kohaldatava maksustamisviisi

kindlaksmääramisel eristava kriteeriumina kasutanud investorite maksustaatust ja et kinnisvaratulu maksustamist ei määranud ta kindlaks mitte fondi tasandil, vaid investorite residentsuse alusel.

34 Kolmandaks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas ülekaaluka avaliku huviga saab põhjendada ainult residentidest fondide maksuvabastust InvStG 2004 § 11 lõike 1 teise lause alusel.

35 Ühelt poolt võib selle kohtu arvates mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi puhul maksuvabastuse välistamist põhjendada vajadusega tagada maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotumine liikmesriikide vahel, kuna liikmesriigi territooriumil asuvalt kinnisvaralt saadud tulu maksustamine sellise fondi tasandil võimaldab tagada selle liikmesriigi maksustamisõiguse selle kinnisvara suhtes, kuna seda õigust ei ole võimalik tagada tema mitteresidendist investorite maksustamise tasandil.

36 Teiselt poolt võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates kõnealuse maksuvabastuse L Fundi puhul välistamist põhjendada vajadusega säilitada maksusüsteemi sidusus, kuna riigisisesest õigusest tuleneva eriotstarbeliste kinnisvarafondide maksuvabastuse kompenseerib nende fondide mitteresidendist institutsionaalsete investorite otsene maksustamine vastavalt InvStG 2004 § 15 lõike 2 teisele lausele.

37 Neljandaks ja viimaseks puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohus võimalust, et mitteresidendist eriotstarbeliste kinnisvarafondide puhul õiguse maksuvabastusele välistamine läheb kaugemale sellest, mis on vajalik Saksamaa investeeringute valdkonna maksusüsteemi järjepidevuse tagamiseks.

38 Neil asjaoludel otsustas Bundesfinanzhof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim maksukohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas EÜ asutamislepingu artikliga 56 (nüüd Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 63) on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, et residendist eriotstarbelised kinnisvarafondid, mille investoriteks on üksnes mitteresidendid, on tulumaksust vabastatud, kuid mitteresidendist eriotstarbelistel kinnisvarafondidel, mille investoriteks on üksnes mitteresidendid, on liikmesriigis saadava üüritulu osas piiratud tulumaksukohustus?“

39 Pärast seda, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtule tehti teatavaks 17. märtsi 2022. aasta otsus AllianzGI-Fonds AEVN (C-545/19, EU:C:2022:193), kinnitas see kohus Euroopa Kohtule 25. aprilli 2022. aastal saadetud kirjas, et jääb oma eelotsusetaotluse juurde.

Eelotsuse küsimuse analüüs

40 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 63 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt mitteresidendist eriotstarbelisel kinnisvarafondil on äriühingu tulumaksu osas piiratud maksukohustus seoses selle liikmesriigi territooriumil saadud kinnisvaratuluga, samas kui residendist eriotstarbeline kinnisvarafond on sellest maksust vabastatud.

41 Euroopa Kohtu praktika kohaselt peavad liikmesriigid oma pädevust otsese maksustamise valdkonnas teostama kooskõlas liidu õigusega ja eelkõige EL toimimise lepinguga tagatud põhivabadustega (29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (eurofondide jaotatud tulu), C-480/19, EU:C:2021:334, punkt 25).

42 ELTL artikli 63 lõikes 1 on üldiselt keelatud kapitali liikumise piirangud liikmesriikide vahel. Selle sätte kohaselt kapitali liikumise piirangutena keelatud meetmed hõlmavad selliseid meetmeid, mis võivad pärssida mitteresidentide soovi investeerida liikmesriiki või selle liikmesriigi residentide soovi teha investeeringuid teises liikmesriigis (29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (eurofondide jaotatud tulu), C-480/19, EU:C:2021:334, punkt 26).

43 Samas, vastavalt ELTL artikli 65 lõike 1 punktile a ei mõjuta ELTL artikli 63 sätted siiski liikmesriikide õigust kohaldada oma maksuõiguse vastavaid sätteid, mis eristavad maksumaksjaid nende residentsuse või nende kapitali investeerimise koha põhjal.

44 Seda sätet kui erandit kapitali vaba liikumise aluspõhimõttest tuleb tõlgendada kitsalt. Järelikult ei või seda tõlgendada nii, et mis tahes maksuõiguse norm, mis eristab maksumaksjaid residentsuse või nende kapitali investeerimise koha põhjal, on automaatselt EL toimimise lepinguga kooskõlas. Nimelt piirab ELTL artikli 65 lõike 1 punktis a ette nähtud erandit omakorda artikli 65 lõige 3, mis sätestab, et ELTL artikli 65 lõikes 1 märgitud riigisisesed õigusnormid „ei tohi kujutada endast suvalise diskrimineerimise vahendit ega varjatud piirangut kapitali ja maksete vabale liikumisele [ELTL] artikli 63 tähenduses“ (17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et järelikult tuleb eristada ELTL artikli 65 lõike 1 punkti a alusel lubatud erinevat kohtlemist ELTL artikli 65 lõikega 3 keelatud diskrimineerimisest. Kuid selleks, et liikmesriigi maksuõiguse norme saaks pidada kapitali vaba liikumist käsitlevate aluslepingu sätetega kooskõlas olevaks, peab nendest tulenev erinev kohtlemine puudutama olukordi, mis ei ole objektiivselt võrreldavad, või olema põhjendatud ülekaaluka üldise huviga (17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

46 Seega tuleb kõigepealt välja selgitada, kas tegemist on erineva kohtlemisega, seejärel analüüsida olukordade võimalikku võrreldavust ja vajaduse korral ka seda, kas erinevat kohtlemist on võimalik põhjendada.

Kapitali vaba liikumise piirangu esinemine

47 Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas kõne all olevate Saksa õigusnormide kohaselt on residendist eriotstarbelised kinnisvarafondid vabastatud äriühingu tulumaksust, samas kui mitteresidendist eriotstarbelistele kinnisvarafondidele seda vabastust ette nähtud ei ole.

48 Seega kohaldatakse mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi ja samasuguse residendist fondi suhtes neile kohalduvatest maksustamise eeskirjadest tulenevat erinevat kohtlemist, mis ei ole soodne mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi jaoks.

49 Selline erinev kohtlemine maksustamisel võib ühelt poolt pärssida mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi huvi investeerida Saksamaal asuvasse kinnisvarasse ja teiselt poolt Saksamaa residendist investorite huvi kasutada sellisteks investeeringuteks mitteresidendist eriotstarbelisi

kinnisvarafonde (vt selle kohta 10. mai 2012. aasta kohtuotsus Santander Asset Management SGIIC jt, C-338/11–C-347/11, EU:C:2012:286, punkt 17, ja 21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Fidelity Funds jt, C-480/16, EU:C:2018:480, punkt 44).

50 Seda järeldust ei saa kahtluse alla seada see, kui võtta arvesse residendist eriotstarbelise kinnisvarafondi investoritele jaotatud dividendide maksustamist, kuna põhikohtuasjas kõne all olevates Saksa õigusnormides ei ole selliste fondide maksuvabastuse tingimuseks seatud kogu kinnisvaratulu maksustamist nende fondide investorite tasandil.

51 Mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi puhul, mille investorid on Saksamaa residendid, tuleneb sellest otsusest, et lisaks sellise fondi piiratud maksukohustusele äriühingu tulumaksu osas, peavad täie ulatusega maksukohustusega investorid maksma ka kapitalitulumaksu sellise fondi jaotatud dividendide pealt.

52 InvStG 2004 § 4 lõike 2 seitsmendas lauses sätestatud mahaarvamine kõrvaldaks kindlasti sellise topeltmaksustamise. Toimikust nähtub siiski, et praktikas sõltub selle topeltmaksustamise täielik kõrvaldamine iga osakuomaniku konkreetsest maksustaatusest ega ole seetõttu kindel. Pealegi kinnitas Saksamaa valitsus kohtuistungil, et sõltuvalt asjaomase investori maksustaatusest võib mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi residendist investori olukord olla vähem soodne kui residendist eriotstarbelise kinnisvarafondi residendist investori olukord.

53 Neil asjaoludel tuleb selliseid õigusnorme nagu põhikohtuasjas kõne all olevad Saksa õigusnormid pidada kapitali vaba liikumise piiranguks, mis on ELTL artikliga 63 põhimõtteliselt keelatud.

Olukordade võrreldavus

54 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb ühelt poolt, et seda, kas piiriülene olukord on riigisisese olukorraga võrreldav või mitte, tuleb analüüsida, pidades silmas kõnealuste riigisiseste sätetega taotletavat eesmärki ning nende sätete eset ja sisu, ning teiselt poolt, et ainult asjaomasete õigusnormidega kehtestatud eristamiskriteeriume arvesse võttes tuleb hinnata, kas nendest õigusnormidest tulenev erinev kohtlemine kajastab olukorra objektiivset erinevust (29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (eurofondide jaotatud tulu), C-480/19, EU:C:2021:334, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 Mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevate Saksa õigusnormidega taotletavaid eesmärke, siis eelotsusetaotlusest nähtub, et mitteresidendist institutsionaalseid investoreid koondava residendist eriotstarbelise kinnisvarafondi kinnisvaratulu maksustatakse äriühingu tulumaksuga mitte fondi, vaid investorite tasandil, rakendamaks läbipaistvuse põhimõtet, mille kohaselt maksustatakse tulu ainult üks kord, ning otseinvesteeringute ja investeerimisfondi kaudu tehtud investeeringute võrdse kohtlemise tagamiseks. Asjaomaste sätete, mille kohaselt residendist fondi kinnisvaratulu maksustatakse ainult investorite tasandil, taustal on soov hoida ära maksukoormuse kumuleerumine fondide ja investorite tasandil.

56 Samuti nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et mitteresidendist eriotstarbeline kinnisvarafond, mille investorid on mitteresidendid, on maksustatud fondi, mitte investorite tasandil, kuna avaliku võimu territoriaalsuse põhimõtte tõttu ei ole Saksamaa seadusandjal võimalik tuluallikalt kinnipeetava maksu abil tagada Saksamaa Liitvabariigi kui liikmesriigi, kelle territooriumil kõnealune kinnisvara asub, õigust maksustada neid mitteresidendist investoreid.

57 Selles osas nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimiku dokumentidest, et ainus eristamise kriteerium, mis on sätestatud InvStG 2004 § 11 lõike 1 teises lauses, põhineb fondi residentsusel, kuna ainult omamaisel fondil on õigus selles sättes ette nähtud vabastusele äriühingu tulumaksust, samas kui teise liikmesriigi õiguse alusel tegutsev investeerimisfond on selle maksuvabastuse saajate hulgast välistatud. Samuti kohaldatakse InvStG 2004 § 15 lõike 2 teist lauset ainult residendist eriotstarbelise kinnisvarafondi suhtes.

58 Ent tuleb esiteks märkida, et mitteresidendist eriotstarbelisel kinnisvarafondil võib olla ka Saksamaa residendist investoreid, kelle tulude suhtes võib Saksamaa Liitvabariik kasutada oma maksustamisõigust. Sellest seisukohast on mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi ja residendist eriotstarbelise kinnisvarafondi olukord objektiivselt võrreldav (vt selle kohta 17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika).

59 Teiseks on residendist fondi ja mitteresidendist fondi olukord võrreldav seoses läbipaistvuse põhimõttega taotletava eesmärgiga tagada otseinvesteeringute ja investeerimisfondi kaudu tehtud investeeringute võrdne kohtlemine. Nimelt maksustatakse selle eesmärgi saavutamiseks residendist fondide kinnisvaratulu ainult nende fondide investorite tasandil.

60 Kolmandaks saab eesmärgi, et fondi asemel maksustatakse investor, saavutada ka mitteresidendist fondi puhul, kui InvStG 2004 § 11 lõike 1 teises lauses sätestatud äriühingu tulumaksust vabastuse tingimuseks seataks selliste fondide investorite maksustamine. Saksamaa Liitvabariik ei saa tõepoolest maksustada mitteresidendist investoreid, ent see on kooskõlas loogikaga, mille kohaselt kantakse maksustamise tasand fondilt üle investorile.

61 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et tuluallikalt kinnipeetavast maksust vabastuse saamise võimaluse jätmist ainult residendist eriotstarbelistele kinnisvarafondidele ei saa põhjendada selliste fondide ja muu liikmesriigi kui Saksamaa Liitvabariik residendist fondide olukorra objektiivse erinevusega (vt analoogia alusel 17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).

62 Põhikohtuasjas käsitletavate Saksamaa õigusnormide eesmärke ja nende õigusnormidega kehtestatud eristamiskriteeriumi silmas pidades on seega residendist ja mitteresidendist fondid võrreldavas olukorras.

63 Saksamaa valitsuse viidatud 2. juuni 2016. aasta kohtuotsuse aluseks olevas kohtuasjas Pensioenfonds Metaal en Techniek (C-252/14, EU:C:2016:402) leidis Euroopa Kohus tõepoolest, et pensionifondile makstavate dividendide erinevat maksustamist sõltuvalt sellest, kas fond on resident või mitteresident, mis tuleneb sellest, et nende fondide suhtes kohaldatakse vastavalt kahte erinevat maksustamismeetodit, sai põhjendada nende kahe maksukohustuslase erineva olukorraga, võttes arvesse selles kohtuasjas kõnealuse riigisisese õigusnormiga taotletavat eesmärki ning selle normi eset ja sisu (17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 51).

64 Ent selle kohtuasja puhul olid vaidlusaluste riigisiseste õigusnormide eesmärgil, milleks oli kehtestada pensioniskeemi kontekstis erinevate varaliikide ja kõigi asjaomaste pensionisäästude vormide neutraalne, majanduslikust olukorrast sõltumatu maksustamine, nii residendist kui mitteresidendist pensionifondid ise maksustatud erinevalt, kuna asjaomasel liikmesriigil puudus võimalus tagada selle eesmärgi saavutamine, maksustades ühtemoodi residendist ja mitteresidendist fonde.

65 Käesoleval juhul on residendist fondid siiski vabastatud äriühingu tulumaksust ja need ei ole maksustatud muud liiki maksudega.

Üllekaaluka üldise huvi olemasolu

66 Tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on kapitali vaba liikumise piirang lubatud vaid siis, kui see on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga seotud põhjustel, kui see on sobiv kõnealuse eesmärgi saavutamiseks ega lähe kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

67 Käesoleval juhul väidab Saksamaa valitsus oma kirjalikes seisukohtades, et isegi kui põhikohtuasjas kõne all olevad Saksamaa õigusnormid kujutaksid endast kapitali vaba liikumise piirangut, on see piirang põhjendatud, sest on olemas kaks ülekaaluka üldise huviga seotud põhjust, nimelt esiteks vajadus säilitada liikmesriigi maksusüsteemi sidusus ja teiseks vajadus säilitada maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotumine liikmesriikide vahel.

Vajadus säilitada liikmesriigi maksusüsteemi sidusus

68 Tuleb meenutada, et kuigi Euroopa Kohus on leidnud, et vajadusega säilitada liikmesriigi maksusüsteemi sidusus võib põhjendada selliseid riigisiseseid õigusakte, mis piiravad põhivabadusi, on ta siiski täpsustanud, et sellisele põhjendusele tugineva argumendi edukaks tunnistamise eeldus on, et tõendatakse asjaomase maksusoodustuse ja seda soodustust tasakaalustava konkreetse maksu vahelise otsese seose olemasolu, kusjuures seda, kas seos on otsene, tuleb hinnata, võttes arvesse asjaomase õigusnormi eesmärki (16. detsembri 2021. aasta kohtuotsus UBS Real Estate, C-478/19 ja C-479/19, EU:C:2021:1015, punktid 65 ja 66, ning 7. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (lepinguliste investeerimisfondide maksuvabastus), C-342/20, EU:C:2022:276, punktid 91 ja 92 ning seal viidatud kohtupraktika).

69 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ja Saksamaa valitsus leiavad, et selline seos on olemas, kuna residendist fondide maksuvabastusest tulenev maksueelis on kompenseeritud nende fondide mitteresidendist institutsionaalsete investorite otsese maksustamisega, kuna InvStG 2004 § 15 lõike 2 teine lause näeb ette kinnisvaratulu otsese omistamise mitteresidendist investoritele. Et tagada nimetatud mitteresidentidest investorite maksustamine, on fond vastavalt InvStG 2004 § 15 lõike 2 neljandale lausele kohustatud maksu kinni pidama. Lisaks leiavad nad, et võttes arvesse InvStG 2004 § 11 lõike 1 teises lauses sätestatud maksuvabastust, tasakaalustab selle maksuvabastuse InvStG 2004 § 2 lõikes 1 ette nähtud selliste investorite maksustamine, kelle suhtes kohaldatakse kinnipeetavat maksu InvStG 2004 § 7 tähenduses.

70 Siinkohal tuleb märkida, et kuigi InvStG 2004 § 11 lõike 1 teises lauses sätestatud maksuvabastuse tingimuseks ei ole nimetatud sättes otsesõnu seatud seda, et fondi investorite maksustamine peab võimaldama selle maksuvabastuse tasakaalustada, võib sellise otsese seose siiski tuletada asjasse puutuvast maksusüsteemist.

71 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle ainupädevuses on riigisisese õiguse tõlgendamine, peab kindlaks tegema, kas kinnisvaratulu omistamine vahetult mitteresidendist investoritele ja residendist fondide residendist investorite maksustamine tasakaalustab nimetatud fondidele antud maksuvabastuse. Nimetatud kohtu ülesanne on eelkõige kontrollida, kas sellised investorid on süstemaatiliselt maksustatud ja neil puudub õigus maksuvabastusele.

72 Isegi kui oletada, et selline otsene seos võib tuleneda kõnealusest maksusüsteemist, tuleb siiski kontrollida, kas maksusüsteemi järjepidevuse tagamiseks vajalikust kaugemale lähevad need põhikohtuasjas käsitletavad õigusnormid, millega on üksnes residendist eriotstarbelistele kinnisvarafondidele antud vabastus äriühingu tulumaksust seoses kinnisvaratuluga (vt selle kohta 21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Fidelity Funds jt, C-480/16, EU:C:2018:480, punkt 83).

73 Sellega seoses on oluline märkida esimesena seda, et mitteresidendist eriotstarbelise kinnisvarafondi residendist investorite puhul toob selle fondi maksustamine kaasa kõnealuse tulu majandusliku topeltmaksustamise, kuna see tulu maksustatakse esiteks fondi ja teiseks residendist investori tasandil. Ent nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 51 ja 52, ei ole sellise topeltmaksustamise kõrvaldamine alati võimalik, mis ongi vastuolus põhikohtuasjas käsitletavate riigisiseste õigusnormidega taotletava eesmärgiga (vt selle kohta 21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Fidelity Funds jt, C-480/16, EU:C:2018:480, punkt 85).

74 Teisena tuleb märkida, et põhikohtuasjas kõne all oleva maksusüsteemi sisese järjepidevuse saaks säilitada, kui mitteresidendist eriotstarbelised kinnisvarafondid saaksid vabastuse äriühingu tulumaksust, tingimusel et Saksamaa maksuhaldur tagab täielikus koostöös nende fondidega, et sellise fondi investorid maksavad maksu, mis on samaväärne residendist eriotstarbeliste kinnisvarafondide investoritele kohaldatava maksuga. Sellistele mitteresidendist eriotstarbelistele kinnisvarafondidele kirjeldatud tingimustel antav kõnealune maksuvabastus oleks kehtiva korraga võrreldes vähem piirav meede (vt selle kohta 21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Fidelity Funds jt, C-480/16, EU:C:2018:480, punkt 84).

75 Seega ei saa liikmesriigi maksusüsteemi sidususe säilitamise vajadusega põhjendada kapitali vaba liikumise sellist piirangut, mis tuleneb põhikohtuasjas kõne all olevatest Saksamaa õigusnormidest.

Vajadus säilitada maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotus liikmesriikide vahel

76 Tuleb meenutada, et nagu Euroopa Kohus on korduvalt sedastanud, võib liikmesriikide vahel maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse säilitamisel rajaneva põhjendusega nõustuda, kui kõne all oleva korra eesmärk on hoida ära selline tegutsemine, mis võib ohustada liikmesriigi õigust kasutada oma territooriumil toimuva tegevuse suhtes oma maksustamispädevust (17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 82 ja seal viidatud kohtupraktika).

77 Siiski ei ole liikmesriigil, juhul kui ta on otsustanud sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, et ei maksusta residendist investeerimisfonde selles riigis saadud tulu osas, võimalik niisugust tulu saavate mitteresidendist investeerimisfondide maksustamise põhjendamiseks tugineda liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse tagamise vajadusele (vt analoogia alusel 17. märtsi 2022. aasta kohtuotsus AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika).

78 Järelikult ei saa nõustuda ka liikmesriikide vahel maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse tagamist puudutava põhjendusega.

79 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et ELTL artiklit 63 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt mitteresidendist eriotstarbelisel kinnisvarafondil on äriühingu tulumaksu puhul piiratud maksukohustus seoses selle liikmesriigi territooriumil saadud kinnisvaratuluga, samas kui residendist eriotstarbeline kinnisvarafond on sellest maksust vabastatud.

Kohtukulud

80 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

ELTL artiklit 63 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt mitteresidendist eriotstarbelisel kinnisvarafondil on äriühingu tulumaksu puhul piiratud maksukohustus seoses selle liikmesriigi territooriumil saadud kinnisvaratuluga, samas kui residendist eriotstarbeline kinnisvarafond on sellest maksust vabastatud.

Allkirjad